

Zadanie 11.1. Badania pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych i żywności importowanej z Ukrainy oraz innych państw trzecich, w próbkach pochodzących z Polski i innych krajów UE.

Cel zadania: wykonanie badań pozostałości środków ochrony roślin na potrzeby kontroli urzędowych prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną dla zapewnienia bezpieczeństwa żywności pochodzącej z importu z Ukrainy oraz innych państw trzecich, w próbkach pochodzących z Polski i innych krajów UE.

W 2023 roku zakres zadania i przyjęte cele realizowano zgodnie z założeniami. Wykonano wszystkie niezbędne organizacyjne prace wstępne. Wykonano analizy pozostałości środków ochrony roślin w 1023 próbach przysyłanych przez graniczne (GSSE) i wojewódzkie (WSSE) stacje sanitarno-epidemiologiczne.

1) wykonanie badania próbek w ramach kontroli pozostałości środków ochrony roślin nadesłanych do laboratorium Zakładu Badania Bezpieczeństwa Żywności IO-PIB przez graniczne (GSSE) lub wojewódzkie (WSSE) stacje sanitarno-epidemiologiczne;

Próbki były pobierane z partii produktów przysyłanych do Polski lub magazynowanych na terenie kraju i pochodzących prawdopodobnie z importu z Ukrainy. W przypadku braku możliwości pobrania próbek z takich produktów – próbki mogły być pobierane z produktów pochodzących z importu z innych państw trzecich. Zakres analizowanych środków ochrony roślin odnośnie zbóż i innych produktów został ustalony przez Główny Inspektorat Sanitarny. Wyniki badań były kontrolowane pod względem najwyższych dopuszczalnych poziomów (NDP) zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 396/2005. Sprawozdania z badań były przesyłane zwrotnie do jednostek, które wysłały próbki, a w przypadku stwierdzonych przekroczeń NDP dodatkowo do GIS i MRiRW. Przy badaniu próbek, w tym opracowywaniu i wysyłaniu sprawozdań z badań, przestrzegane były następujące ramy czasowe: w przypadku próbek z kontroli granicznej wykonanie analiz i przesłanie wyników nie mogło trwać dłużej niż 4 dni robocze, w przypadku pozostałych próbek – 14 dni roboczych, liczonych od dnia następującego po dniu przyjęcia próbki przez laboratorium.

Zgodnie z ustaleniami z Głównym Inspektoratem Sanitarnym, każda próbka została przebadana na potencjalną obecność 537 substancji, następującymi metodami analitycznymi:

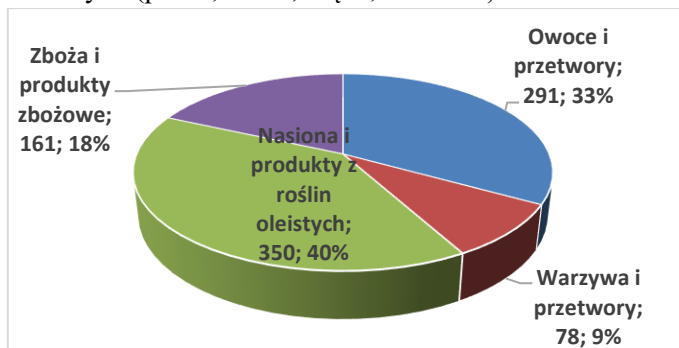
- metodą multipozostałościową zgodną z normą PN-EN 15662:2018 (Multimetoda do oznaczania pozostałości pestycydów z zastosowaniem analizy opartej na GC i LC po ekstrakcji/podziale acetonitrylem i oczyszczaniu metodą dyspersyjnej SPE, Metoda modułowa QuEChERS), wykonaną techniką chromatografii gazowej (GC-MS/MS) i ciekowej (LC-MS/MS). Metoda ogółem obejmowała 491 substancji aktywnych, izomerów i metabolitów niezbędnych do prawidłowej oceny pozostałości;
- podmetoda normy PN-EN 15662:2018 oznaczania tzw. kwaśnych pestycydów obejmująca oznaczanie 29 herbicydów;
- podmetoda normy PN-EN 15662:2018 oznaczania m.in. flonikamidu i jego metabolitów obejmująca sumarycznie oznaczanie 9 substancji;
- pojedyncza metoda analityczna zgodna z normą PN-EN 12396-2:2002 oznaczania pozostałości ditiokarbaminianów i disiarczku tiuramu;
- pojedyncza metoda analityczna QuPPE-PO (Quick Method for the Analysis of Residues of numerous Highly Polar Pesticides in Food of Plant Origin involving Simultaneous Extraction with Methanol and LC-MS/MS Determination) oznaczania glifosatu, kationu trimetylosulfoniowego i etefonu;
- pojedyncza metoda analityczna QuPPE-PO oznaczania: chloranu, nadchloranu, jonu bromkowego, fosetylu glinu i kwasu fosfonowego.

Poza tym cebula, marchew, gruszki, grzyby uprawne, papryka słodka, pomidor, sałaty, winogrona oraz zboża i produkty zbożowe zostały dodatkowo przebadane pojedynczą metodą analityczną QuPPE-PO oznaczania: mepikwatu, chromekwatu i cyromazyny. Cebula i ziemniaki dodatkowo sprawdzano na obecność hydrazylu maleinowego, zboża i produkty zbożowe na tlenek etylenu i na glifosat, podobnie jak jabłka, brzoskwinie, morele, rzepak, słonecznik, pestki dyni i winogrona.

W przypadku wykryć pozostałości w produktach przetworzonych stosowano współczynniki przetworzenia (PF – processing faktor) zgodnie z procedurą opisaną w przewodniku SANTE/10704/2021.

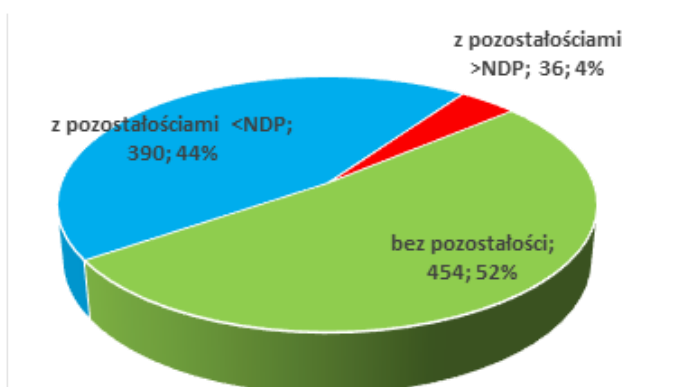
a) wykonanie kontroli pozostałości środków ochrony roślin w próbkach pochodzących z Ukrainy;

Przebadano 880 próbek pobranych z partii towarów pochodzących z Ukrainy bądź prawdopodobnie pochodzących z tego kraju. Graniczne stacje sanitarno-epidemiologiczne (GSSE) nadesłały 619 próbek, a pozostałe 261 próbek nadesłały stacje wojewódzkie (WSSE) z terenu całego kraju. Kontrolowane grupy towarów obejmowały w 1/3 owoce (świeże i mrożone) i przetwory owocowe (soki, nektary, koncentraty, susze); 9% warzyw i przetworów; 40% nasion roślin strączkowych i oleistych wraz olejami oraz 18% ziaren zbóż i produktów przetworzonych (płatki, kasza, mąka, makaron).

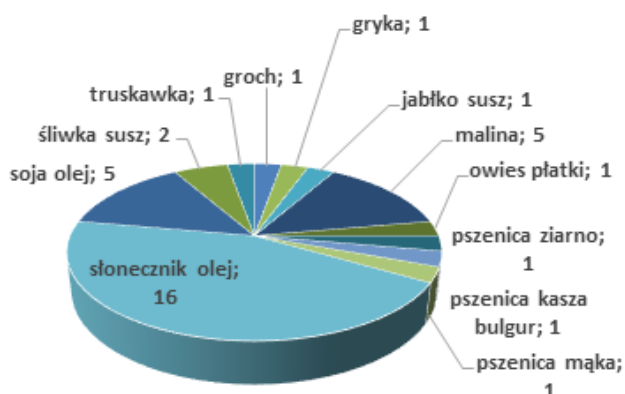
Kontrolowane grupy produktów pochodzące z importu z Ukrainy

W zanalizowanych próbkach stwierdzono 4% przekroczeń NDP, w 44% próbek pozostałości były zgodne z rozporządzeniem (WE) nr 396/2005, a w 52% próbek nie wykryto badanych pozostałości środków ochrony roślin.

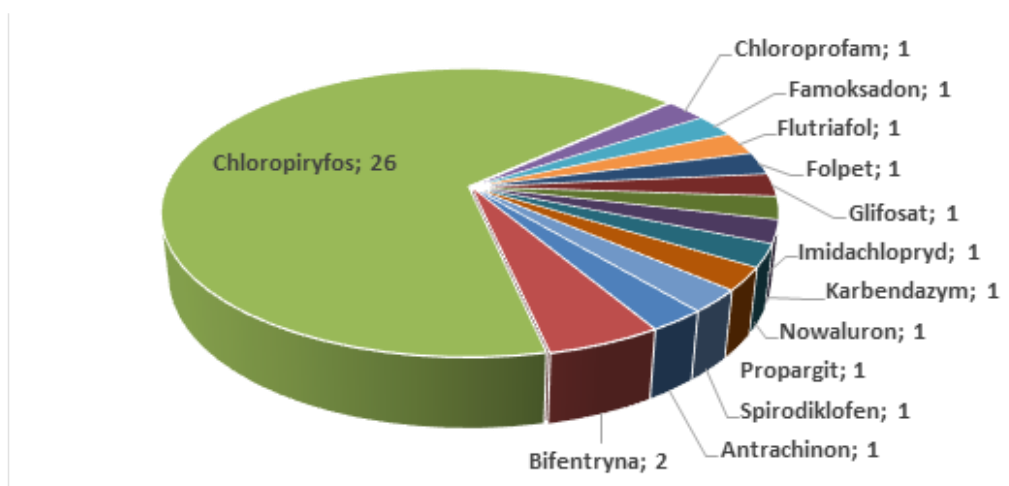
Ogólna ocena pozostałości wykrywanych w produktach pochodzących z importu z Ukrainy

Produktami, w których najczęściej wykrywano przekroczenia był olej słonecznikowy (16 przypadków) oraz malina i olej sojowy – po 5 przypadków. Poniżej przedstawiono wszystkie produkty, dla których zgłoszono przekroczenia NDP.

Produkty żywnościowe z wykrytymi przekroczeniami NDP pochodzące z importu z Ukrainy

Najczęstszą przyczyną przekroczeń było zastosowanie środków zawierających chloropiryfos (26 przypadków). Pozostałe wykrycia przekroczeń dotyczyły różnych środków – najczęściej niedopuszczonych już do użycia na terenie UE.

Środki ochrony roślin dla których stwierdzono przekroczenia NDP

b) wykonanie kontroli pozostałości środków ochrony roślin w próbkach pochodzących z Polski i innych państw trzecich;

Do laboratorium dostarczono i przebadano zgodnie z ustalonym z GIS zakresem analiz 73 próbki żywności pochodzącej z Polski (7 próbek), pozostałych krajów UE (12 próbek z Hiszpanii, Włoch i Słowacji), krajów europejskich poza UE (8 próbek z Mołdawii, Rosji, Serbii i Turcji), Afryki (8 próbek z Egiptu i Maroka), Ameryki Południowej i Środkowej (25 próbek z Brazylii, Chile, Ekwadoru, Kostaryki i Peru), Ameryki Północnej (1 próbka z USA) i Azji (12 próbek z Chin, Indii, Kazachstanu, Pakistanu i Uzbekistanu).

Sprawdzane produkty obejmowały świeże, mrożone i przetworzone owoce i orzechy (41 próbek – 56%); warzywa i nasiona roślin oleistych (15 próbek – 21%), herbaty (4 próbki – 5%) oraz zboża (13 próbek – 18%).

W zanalizowanych próbkach stwierdzono 4% przekroczeń NDP, w 58% próbek wykrywane pozostałości były zgodne z rozporządzeniem (WE) nr 396/2005, a w 38% próbek nie wykryto badanych pozostałości środków ochrony roślin. Przekroczenia NDP stwierdzono w 3 próbkach: chloropiryfosu w ziarnie pszenicy ze Słowacji, haloksyfopu w siemieniu lnianym z Kazachstanu oraz oksamylu w truskawkach z Egiptu. Wszystkie przypadki zostały zgłoszone do odpowiednich oddziałów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

2) wykonanie kontroli pozostałości środków ochrony roślin w próbkach pochodzących z Polski i innych krajów UE nadesłanych do laboratorium Zakładu Badania Bezpieczeństwa Żywności IO-PIB przez Państwową Inspekcję Sanitarną.

Do laboratorium dostarczono i przebadano zgodnie z ustalonym z GIS zakresem analiz 70 próbek żywności. Probki zostały nadesłane jednego dnia z laboratorium WSSE w Warszawie. Pochodziły one z Polski (31 próbek), pozostałych krajów UE (17 próbek z Finlandii, Francji, Grecji, Hiszpanii, Holandii i Włoch), krajów europejskich poza UE (1 próbka), Afryki (8 próbek z RPA), Ameryki Południowej i Środkowej (7 próbek z Brazylii, Gujany i Paragwaju) i Azji (6 próbek z Chin, Indii, Kambodży i Tajlandii).

Sprawdzane produkty obejmowały świeże, mrożone i przetworzone owoce i orzechy (26 próbek – 37%); warzywa i nasiona roślin strączkowych (27 próbek – 39%), herbaty (3 próbki – 4%) oraz zboża (14 próbek – 20%).

W zanalizowanych próbkach stwierdzono 4% przekroczeń NDP, w 69% próbek wykrywane pozostałości były zgodne z rozporządzeniem (WE) nr 396/2005, a w 27% próbek nie wykryto badanych pozostałości środków ochrony roślin. Przekroczenia NDP stwierdzono w 3 próbkach: chlormekwatu w ziarnie ryżu z Kambodży, fosetylu glinu w ziarnie ryżu z Paragwaju oraz flonikamidu w kalafiorze z Polski. Wszystkie przypadki zostały zgłoszone do odpowiednich oddziałów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Wymierne/trwale rezultaty realizacji zadania:

Wykonano analizy pozostałości środków ochrony roślin, wyniki badań oceniono zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 396/2006 i wysłano sprawozdania do odpowiednich granicznych i wojewódzkich inspektoratów Państwowej Inspekcji Sanitarnej dla 1023 nadesłanych prób.

Łącznie przesłano informacje o 42 przypadkach przekroczeń NDP wykrytych w nadesłanych do badań próbkach żywności.